

TIBBIYOT OLIYGOHLARIDA TIBBIY FANLARNI O'QITISHNING INTERFAOL USULLARINI QO'LLASHNING SAMARADORLIGI.

X.T.Maxmudova

*Фарғона жамоат саломатлиги
тиббиёт институти ассистенти*

Annotasiya: *Ta'lim standartlaridagi talablardan biri o'quv jarayonida talabalarning kasbiy mahoratini shakllantirishda nazariy va amaliy bilimlarni o'zlashtirishda faol va interaktiv usullaridan keng foydalanish hisoblanadi. Zamonaviy sharoitda tibbiyot fanlarini o'qitishning o'ziga xos xususiyatlari, birinchi navbatda, kasbiy va mafkuraviy tayyorgarlikning asosi sifatida bo'lajak shifokorlarning kasbiy bilim darajasiga qo'yiladigan yuqori talablar bilan bog'liq.*

Kalit so'zlar: *interfaol, menedjer, intellektual, muhokama, keys study, debat.*

Yangi ta'lim standartlari kasbiy va amaliy kunikmalarni shakllantirish orqali asosiy ta'lim dasturlarini o'zlashtirish natijalariga qo'yiladigan talablarni belgilaydi. Bu talabalarga bilim, malaka, ko'nikma va shaxsiy fazilatlarini kasbiy muammolarni muvaffaqiyatli hal qilish, kasbiy mahoratni rivojlantirish uchun xizmat qiladi. Ta'limning interfaol usullari - bu oliy o'quv yurtida talabalarning kasbiy tayyorgarligini oshirishning muhim vositalaridan biridir. Endi o'qituvchi auditoriyada nazariy bilim berib, o'z intizomi bo'yicha shunchaki namunaviy bo'lishi etarli emas. Zamonaviy ta'lim jarayoniga biroz boshqacha yondoshish kerak. Interfaol usullar (ingliz tilidan. Interaction - o'zaro ta'sir, bir-biriga ta'sir) - o'quvchilarning bir-biri bilan o'zaro ta'siriga asoslangan o'qitish usullari.

Interaktiv ta'lim, klassik ta'limdan farqli o'laroq, quyidagilarga yordam beradi:

- 1) talabalarning o'rganilayotgan fanga qiziqishini shakllantirish
- 2) har bir o'quvchining o'quv jarayonidagi faol ishtirokini rag'batlantirish.
- 3) bilimlarni tushunish, o'zlashtirish va ijodiy qo'llash jarayoni samaradorligini oshirish;
- 4) intellektual mustaqillikni rivojlantirish - muammoni hal qilish yo'llarini individual ravishda o'z fikrini bayon etish qobiliyati;

Interfaol ta'lim jarayonida talabalar vaziyatni tahlil qilishi va tegishli ma'lumotlar asosida tanqidiy fikrlashni, murakkab muammolarni hal qilishni, muqobil fikrlarni tortishni, mulohazali qarorlarni qabul qilishni, munozaralarda qatnashishni, boshqa odamlar bilan muloqot qilishni o'rganadilar. Buning uchun auditoriyada juftlik va guruh ishlari tashkil etiladi, ilmiy loyihalar, rolli o'yinlardan foydalaniladi, hujjatlar va turli xil ma'lumot manbalari bilan ish olib boriladi, ijodiy ishlar qo'llaniladi. Talaba o'quv jarayonining to'laqonli ishtirokchisiga aylanadi va uning tajribasi ta'lim bilimlarining asosiy manbaiga aylanadi. O'qituvchi tayyor bilimlarni bermaydi, balki

ishtirokchilarni o'zlarini qidirishga undaydi va bu jarayonda yordamchi vazifasini bajaradi.

5) guruhning boshqa a'zolarini fikrlarini hurmat qilishlari, har qanday nuqtai nazarga nisbatan ijobiy mulohaza yo`ritish madaniyatini rivojlantirish;

6) menedjerlik ko'nikmalarini rivojlantirish, chunki talabalar jamoada ishlash tajribasini, shu jumladan o'z fikrlarini, qarashlarini, kasbiy va hayotiy ko'nikmalarini shakllantirishni o'rganadilar.

An'anaviy darslarni o'tkazish shakllari bilan taqqoslaganda, interfaol o'qitishda o'qituvchi va talabaning o'zaro ta'siri o'zgarib bormoqda: o'qituvchi faoliyati talabalar faoliyatiga yo'l ochib beradi va o'qituvchining vazifasi ularning tashabbuskorligi uchun sharoit yaratadi. Interfaol - bu o'zaro ta'sirlashish yoki suhbatlashish, biror bir narsa (masalan, kompyuter) yoki kimdir (shaxs) bilan muloqot qilish qobiliyatini anglatadi. Binobarin, interfaol ta'lim, avvalo, o'zaro ta'sir o'tkaziladigan interaktiv ta'lim usulidir

Oliygozlarda qo'llanilishi mumkin bo'lgan asosiy interaktiv o'qitish usullari quyidagilar:

- "davra suhbatini" ni o'tkazish (munozara);
- aqliy hujum;
- rol o'yin (rol o'ynash);
- aniq vaziyatlarni tahlil qilish (vaziyatni o'rganish usuli);

1. "Dumaloq stol" atrofida suhbat o'tkazish - bu ilgari olingan bilimlarni, masalan, ma'ruzalarda, ma'lumotlarning etishmasligini to'ldirishga imkon beradigan, suhbatlashish madaniyatini o'rgatadigan, talabalarning bilim faolligini jamoatchilik bilan birgalikdagi shakllanishiga olib keladigan usuldir. "Davra suhbatini" ning asosiy maqsadi talabalarning o'z fikrlarini bayon qilish, bahslashish va o'z qarorini (fikrini) himoya qilish qobiliyatini rivojlantirishdir. Ushbu usul ma'ruzada bayon etib o'tilgan masalani muhokama qilishda amaliy va guruh darslarida qo'llanilishi mumkin, bu esa talabalarning aksariyati o'zlashtirishlari uchun ma'lum bir qiyinchilik tug'diradi.

"Davra suhbatini" ni o'tkazishda quyidagi tashkiliy masalalar va uslubiy metodlarni hisobga olish kerak:

- o'qituvchi talabalar bilan birgalikda muammoni (vazifani) har tomonlama ko'rib chiqish uchun zarur bo'lgan savollarni tuzishi kerak;

- o'qituvchi savollarni maqsadli o'qitish uchun kichik guruhlariga taqsimlashi kerak;

- dars davomida har bir kichik guruhdan maxsus tayyorlangan talabalari tomonidan savollarga javoblar ma'lum bir ketma-ketlikda yoritiladi;

- talabalar fikrlaridan keyin ularga savollar beriladi, guruh talabalari o'z fikrlarini bildiradilar, o'z nuqtai nazarlarini asoslaydilar va bahslashadilar;

- har bir ko'rib chiqilgan savoldan so'ng o'qituvchi qisqacha xulosa qiladi va agar kerak bo'lsa, muhokama qilinayotgan savolga to'g'ri javoblarni beradi. "Davra suhbatini" ning asosiy qismi bahs va munozaralardan iborat.

Muhokama (lot. Discussion - tadqiq qilish, ko'rib chiqish) - bu munozara yoki dialogning bir turi bo'lib, uning doirasida muammo ko'rib chiqiladi, o'rganiladi, muhokama qilinadi. Muhokamaning asosiy maqsadi talabalarni bitta fikrni rivojlantirishga o'rgatishdir.

Muhokama paytida talabalar bir-birini to'ldiradi yoki bir-biriga qarshi turadi. Birinchi holda bu dialog, ikkinchisida bu nizo. Odatda, ushbu ikkala element ham muhokamada mavjud. Bu paytda muloqot va munozaralar muhim rol o'ynaydi, chunki bitta masala bo'yicha har xil qarashlarni (fikrlarni) taqqoslash katta ahamiyatga ega. Bahs va munozaralarning asosiy farqi shundaki, ushbu "davra suhbat" berilgan savolga aniq javobni - "ha" yoki "yo'q" deb taxmin qiladi. Darsni samarali o'tkazish uchun o'qituvchi guruhni ijobiy va salbiy javob tarafdorlariga ajratishi kerak. O'yin mohiyatini uchinchi tomoni shundaki talabalar kichik bir guruhining dalillari boshqasining dalillariga qaraganda ancha aniq (ishonchli) ekanligini isbotlaydilar.

2. Aqliy hujum- bu muammoni echish jarayonini kuchaytirishning tezkor usuli. U ijodiy faoliyatni rag'batlantirish asosida hal qilinadi, unda talabalardan iloji boricha ko'proq, shu jumladano`zida bor barcha xayoliy fikrlarni taklif qilishlari so'raladi. O'qituvchi amaliyotda ishlatishi mumkin bo'lgan g'oyalarning umumiy sonidan eng muvaffaqiyatli g'oyalarni tanlaydi.

Debat - taklif qilingan masala bo'yicha muhokama qilish va fikr almashish. Dars davomida talabalar misollar, dalillar keltiradi, bahslashadi, tushuntiradi, isbotlaydilar va h.k. Aqliy hujum usulining maqsadi yangi g'oyalarni yaratish, eng yaxshi g'oyani yoki eng yaxshi echimni olish va muammoni hal qilish yo'llarini topishdir.

Ushbu usul ko'plab tashkilotlarda turli xil muammolarni, shu jumladan, muammoli vaziyatlarni noan'anaviy echimlarini topishda keng qo'llaniladi.

Ko'rib chiqilayotgan usulni magistraturaning asosiy fanlari bo'yicha auditoriyada qo'llash maqsadga muvofiqdir

Darsni o'qitishdan oldin o'qituvchi talabalarga tushuntirishi kerak

- sifatidan qat'i nazar, g'oyalarning maksimal sonini "berish";
- qanchalik bema'ni tuyulmasin, aqlga kelgan barcha g'oyalarni ifoda etish;
- siz boshqalarning g'oyalarni to'ldirishingiz va rivojlantirishingiz mumkin, lekin ularni tanqid qilmaysiz. Laboratoriya ishini himoya qilish uchun ushbu usuldan muvaffaqiyatli foydalanish mumkin

3. Ishbilarmonlik (rolli o'yin) o'yini - bu o'qitish usuli bo'lib, uning davomida kasbiy faoliyatdagi haqiqiy vaziyatni taqlid qilish, modellashtirish, soddalashtirilgan takrorlash usulidir.

Ishbilarmonlik o'yinida talabalar birgalikdagi faoliyat jarayonida o'qitiladi. Shu bilan birga, har kim o'z vazifalariga muvofiq ravishda alohida muammoni hal qiladi. Ishbilarmonlik o'yinidagi muloqot nafaqat o'rganilayotgan faoliyat sohasidagi bilimlarni birgalikda o'zlashtirishi, balki ish jarayonida odamlarning muloqotiga taqlid qiluvchi usuldir, ya'ni bu birgalikda faoliyatni, bilim, ko'nikma va qobiliyatlarini

o'rgatishdir. . Ishbilarmonlik o'yinini tayyorlash imkoniyatlarining o'ziga xos xususiyati quyidagicha:

- o'quv jarayoniga tegishli mutaxassislarining haqiqiy amaliy faoliyatiga maksimal darajada yaqinlashtirish;

- nazariy bilimlarni amaliy foydalanishga o'tkazish uchun maxsus tashkil etilgan faoliyatdir.

Shunday qilib, ishbilarmonlik o'yinini tayyorlashda o'qituvchi talabalarni kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlash maqsadida pedagogik muammoni hal qiladi. Ishbilarmonlik o'yinini rivojlantirishning eng qiyin bosqichlaridan biri bu taqlid ob'ektini tanlash va tavsiflashdir. Bunday ob'ekt sifatida kasbiy faoliyatning eng tipik bo'lagi tanlanadi, uni mutaxassislar tomonidan amalga oshirish uchun tizimli dastur, turli ko'nikmalar talab etiladi.

Ishbilarmonlik o'yinini o'tkazish uchun asosiy element va asosiy hujjat - bu senariy. Unda o'yinlar ketma-ketligi, bosqichlar, operatsiyalar va bosqichlarga bo'linib namoyish etiladi.

O'qitish usuli sifatida ishbilarmonlik o'yinining sifati moddiy-texnik ta'minotga sezilarli darajada bog'liq bo'lib, u axborotni namoyish qilishning elektron vositalari, kompyuterlar va boshqalarni o'z ichiga olgan maxsus jihozlangan auditoriyalarni o'z ichiga oladi.

4. Muayyan vaziyatlarni tahlil qilish (case-study) - bu berilgan vaziyatni tahlil qilish, muammolarni aniqlash, muqobil echimlarni izlash va muammoning optimal echimini topish uchun modellashtirish yoki real vaziyatdan foydalanishga asoslangan usul.

Usulning asosiy maqsadi talabalar tomonidan olingan nazariy bilimlardan foydalangan holda taklif qilingan vaziyatni tahlil qilish va muammoning echimini izlashdir.

Usulning asosiy afzalligi – bunda talaba mustaqil qaror qabul qiladi, bu o'rganilayotgan muammo bo'yicha talabalarning chinakam qiziqishini uyg'otadi, bunda ishtiyoqli talabalar tasvirlangan muammoni hal qilishga kirishadilar. Muayyan vaziyatlarni tahlil qilish o'quvchilarning o'quv va bilim faolligini oshirishning samarali usuli hisoblanadi. Ta'lim jarayoni deyarli barcha o'quvchilar o'quv jarayoniga jalb qilinadigan tarzda tashkil etilishi kerak. Ular bilgan va o'ylagan narsalarini tushuntira olish va aks ettirish qobiliyatiga ega bo'lishi kerak.

O'quv materialini o'rganish, o'zlashtirish jarayonida talabalarning birgalikdagi faoliyati bilim, fikr almashishini anglatadi bunda har bir talaba o'ziga xos individual hissa qo'shadi. Vaziyatli o'qitish uslubidan foydalangan holda darsni tashkil etish va o'tkazish metodikasi:

- dars oxirida (ma'ruza, amaliy yoki guruh darslari) o'qituvchi muammoni aks ettiradigan aniq vaziyatni tavsiflaydi va kelgusida muhokama qilinadigan muayyan muammoni hal qilish vazifasini qo'yadi. u savolni hal qilish uchun manbalar ro'yxatini tavsiya qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Eleonora Topvoldievna Mirzajonova, Odinaxon Raxmanovna Parpiyeva //Modern Special Preschool Education: Problems and Solutions// Journal of Pedagogical Inventions and Practices. Vol. 9. 06-2022. 100-106 page.
2. Odinaxon Raxmanovna Parpiyeva, Oripova Nodirahon Qodirjon qizi, Nazirova Arofatxon Maxmudjon qizi //Basics of a healthy lifestyle in the educational process// Journal of Pedagogical Inventions and Practices. Vol. 9. 06-2022. 89-94 page.
3. Eleonora Topvoldievna Mirzajonova, Odinaxon Raxmanovna Parpiyeva //Modern Special Preschool Education: Problems and Solutions// Journal of Pedagogical Inventions and Practices. <https://zienjournals.com>. A Bi-Monthly, Peer Reviewed International Journal. Vol 9. 06-2022. 100-106 page
4. Odinaxon Raxmanovna Parpiyeva, Melikuzieva Zulhumor Sherqozi qizi, Abdullaeva Umidahon Uktamjon qizi //INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES, THEIR NATURE, TYPES AND THEORETICAL FUNDAMENTALS// Texas Journal of Multidisciplinary Studies. Vol. 9. 06-2022. 123-126 page.
5. Odinaxon Raxmanovna Parpiyeva, A.Ruzimatova //CREDIT-MODULE SYSTEM OF EDUCATION// O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. 20.08.2022 yil. 10-SON. 83-87 бетлар
6. Parpieva O.R, Hojekarimova G.T, Nazirova A.M //FORMATION OF STUDENT PEDAGOGICAL SKILLS BASED ON THE REQUIREMENTS OF INNOVATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT// Международном научно-практическом журнале "Экономика и социум". Вып №6(85) 2021. 157-161стр.
7. O.Parpiyeva, A.Ostonaqulov //Drugs to treat the psychological state of the patients and their methods// Международном научно-практическом журнале "Экономика и социум". Выпуск №1 (56) – 2019. 93-97 page
8. Parpiyeva O.R, Marifjonovna B.N //The effect of harmful habits on human health// Международный научно-практический журнал "Мировая наука" Выпуск №5(26) – 2019. 76-79 page
- ОР Парпиева, НМ Болтабоева //ЭТАПЫ РЕШЕНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ЗАДАЧИ// Международный научно-практический журнал "Теория и практика современной науки" Вып №6(48) 2019. 388-391с
9. Мирзажонова Э.Т. АКТУАЛЬНОСТЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ДИАГНОСТИКИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ// VIII Махмутовские чтения. Интеграция региональной системы профессионального образования в европейское пространство. – 2021. – С. 301-306.
10. Roziqova Gulbahor Zaylobiddinovna, Nazirova Arofatxon Maxmudjon qizi // CREATING AN INNOVATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN THE EDUCATIONAL PROCESS// IJODKOR O'QITUVCHI JURNALI. 5 IYUN / 2022 YIL / 19 – SON. 284-288 стр.

